

er uhyre interessant, dels fordi det er langt og urimet i modsætning til mange andre af Højholts udgivne digte, og dels fordi det har en del elementer til fælles med en sen tekst som »Imago. En selvbiografi«, idet begge tekster kredser om den samme skabelsesmyte, men altså med mere end 40 års mellemrum.

Ovenstående er blot et af mange små dramaer, der udspiller sig i brevvekslingen. Man kunne naturligvis sige, at Højholt må følge sine digtes diktat, fx når han et sted skriver: »[J]eg må gå den vej digtet byder mig, jeg må følge det, jeg vil ofre alt for det.« (p. 250). Det kunne være nærliggende at se dette som grunden til, at han må bryde med *Hereticas* og Poulsens digteriske idealer, men oprøret og opgøret forekommer mig alligevel en smule umotiveret og tilfældigt og kommer da også fuldstændigt bag på Poulsen. I mange tilfælde ville et sådant sikkert ende galt – unge digtere har det jo med at tro alt for meget om sig selv og deres digte – men for Højholts vedkommende ved vi i dag, at han fulgte den rigtige vej, i hvert fald den rigtige vej for ham og hans digtning. Et andet og måske mere substantielt aspekt ved brevvekslingen i en forskningssammenhæng er ideen om, at digte skal være upersonlige. Her er Poulsen og Højholt grundlæggende uenige, og i den dialog fornemmer man nok, at Højholt vil et andet sted hen: »Digte skal være – og gode digte er – upersonlige. Når jeg siger 'jeg' i et poem, så er det ædeme ikke mig selv jeg me-

ner, så er det 'den' der taler igennem mig, der præsenterer sig« (p. 251), skriver Højholt.

Det er ikke helt de samme dramaer, man udsættes for i brevene til Jens Kruuse, men man får et væsentlig indblik i en kreativ dialog mellem en respekteret litteraturforsker og en række væsentlige danske digtere. Sammen med de tre kronikker, der optrykkes fra Kruuses hånd, giver de en god fornemmelse for, hvor stort et navn Kruuse faktisk var i datiden, men også en fornemmelse for, hvor god en tekstlæser og litteraturformidler han var. Tænk sig, en avis-kronik som bestod af en læsning af en digtsamling. Det hører vist til sjældenhederne i dag.

Det samlede indtryk af *Poetiske forposter*, som i øvrigt er et udtryk Poulsen bruger om den unge Højholts digteriske virksomhed i Esbjerg, er derfor, at her tales der om poesi på liv og død. Blot af den årsag er det en stor oplevelse at læse bogen, ikke mindst i en tid, hvor lyrikken i boghandlerne er henvist til hylder med overskriften »lyrik + humor«.

Stefan Kjerkegaard er forskningsadjunkt ved Nordisk Institut, Aarhus Universitet.

Ask Katzeff Idéhistorisk Memory

Mikkel Thorup: *Pirater, terrorister og stater*, Århus 2008 (Forlaget Klim).

Vi vil »føre en ideernes krig, for at vinde kampen mod international terrorisme« erklærede Bush-administrationen i deres nationale sikkerhedsstrategi for USA fra 2002 for at slå fast, »at alle terrorhandlinger er illegitime, således at terrorisme vil blive set på linie med slaveri, sørøveri eller folkemord: opførsel som ingen respektabel regering kan forsvare eller støtte, og som alle må bekæmpe.«

Med bogen *Pirater, terrorister og stater* har Mikkel Thorup kastet sig ud i en idéhistorisk undersøgelse af netop denne ideernes krig mod nutidens terrorisme, eller mere præcist et interessant aspekt ved denne krig – parallellen mellem sørøveri og terrorisme, der kommer til udtryk i reaktualiseringen af en historisk anti-piratdiskurs inden for rammerne af nutidens antiterrorkamp. Gennem en analyse af piraten som ikke-statslig voldsaktør samt statens diskursive håndtering og produktion af piraten som terroristisk figur gennem tiden, forsøger Thorup at sandsynliggøre det frugtbare i en komparativ idéhistorisk tilgang til terrorisme og anti-terrorisme i vor tids terrorismedebat. Bogens udgangspunkt er således ikke så meget piraten eller terroristen som sådan, og i hvilken udstrækning de to figurer ligner hinanden, men snarere, skriver Thorup, er det, at forstå »den magt, der har givet disse private voldsaktører deres navn, nemlig staten og i bredere forstand statssystemet med dets regulære krig, diplomati, suverænitetsystem, juridiske apparat etc.«

Thorup viser, hvordan staten historisk har skelnet mellem autoriserede og uautoriserede ikke-statslige voldsaktører i form af henholdsvis privat kapervirksomhed, som tjener statens formål i krigstid ved at angribe og plyndre andre staters flåder, og pirater, der på grund af deres åbenlyse uregerlighed udgrænses, dehumaniseres og italesættes som »hele menneskehedens fjende«, samt hvordan staten gennem tiden har manipuleret med grænsen mellem disse to former for ikke-statslige voldsaktører for at fremme sine mål. Thorup ønsker herigennem at undersøge, »hvordan nogle voldsaktører bliver til stat, politi og militær, og hvordan andre i den samme proces bliver til pirater, terrorister, partisaner, kriminelle etc.« Således gennemspiller Thorup en slags idéhistorisk *memory* for læseren, hvor han overbevisende trækker en række ganske tydelige paralleller mellem statens diskursive håndtering af henholdsvis pirater og terrorister frem fra antiterrorismens historie i en undersøgelse af, hvad disse »paralleliteter fortæller om vores politiske idéhistorie og nutid« og herigennem banes vej for en mere nuanceret antiterroristisk diskurs hinsides forsimplede, absolutte antagonismer.

Pirater, terrorister og stater er konstrueret omkring fire fint afrundede små essays, der gennem historiske såvel som nutidige eksempler, hver især belyser forskellige aspekter ved statens forhold til den ikke-statslige voldsaktør. I første kapitel argumenterer Thorup overbevisende for det

sandsynlige i bogens parallel mellem piraten og terroristen som figur historisk såvel som aktuelt. Med udgangspunkt i det, der er blevet kaldt 'USA's første antiterrorkrig' – kampene mod nordafrikanske pirater fra 1801 til 1815 – viser Thorup, hvordan datidens antipiratdiskurs, der fremstillede mauriske kapere som barbariske terrorister, reaktualiseres i nutidens krig mod terror og ikke mindst i frygten for et tættere samarbejde mellem terrorister og pirater i Sydøstasien og ud for Somalias kyst. Denne parallel til de nordafrikanske Barbaresk-korsarer genoptages i bogens fjerde del, der undersøger, hvordan den muslimske pirat blev konciperet ud fra en orientalistisk fantasi – som grusom og seksuelt afvigende anden, mens tredje kapitel er helliget kaperen som grænsetilfælde mellem den legale og illegale voldsaktør, og hvordan »staten – særligt i sin opkomst- og konsolideringsfase, men også videre« har benyttet sig af disse »semiautoriserede private voldsaktører for at udstrække sin dominans, hvor den er prekær.«

I bogens anden del kredser Thorup om piraten som ukonventionel kombattant, og de dehumaniseringsmekanismer, som knytter sig til den diskurs, der forstår piraten som "hele menneskehedens fjende«. Gennem læsninger af klassiske filosofiske tekster undersøger Thorup, hvordan det uregulerede forhold mellem staten og ikke-statslige fjender såsom pirater og terrorister forstås som grundlæggende asymmetrisk. Staten anerkender kun andre stater som retmæssige fjender,

mens piraten frakendes alle former for menneskelige, rationelle træk, hvilket tjener til at tømme »deres handlinger og motivationer for politisk og moralsk indhold« og udråbes til hele menneskehedens fjende, som det er enhver stats pligt at bekæmpe.

Piraten som ikke-statslig voldsaktør kompromitterer og destabiliserer statens suverænitæt, og må således bekæmpes med alle midler, hvilket legitimeres gennem denne diskursive fremstilling af piraten såvel som terroristen som barbarisk ekternalitet, som »hele menneskehedens fjende«, der ikke kan bekæmpes inden for de konventionelle rammer for krig mellem legitime aktører, men hvis absolutte dæmoni netop nødvendiggør suspension af internationale konventioner for krigsførelse. Pirateri og terrorisme italesættes i en antiterroristisk diskurs som noget hinsides politik, som noget der kun kan bekæmpes med en vold, der afspejler terrorismens. Problemet ifølge Thorup er imidlertid, at disse officielle repræsentationer som et led i en ideernes krig frem for at besejre sin terroristiske modstander snarere producerer denne modstander, hvilket i Thorups optik vil lede os ind i en endeløs voldsspiral.

Thorup vender sig mod det, han med et begreb lånt fra Philip Jenkins betegner 'obligatorisk hukommelsestab', der fordrer at vi forstår enhver situation som fundamentalt ny og således udviskes forbindelsen til eventuelle historiske fortilfælde, der kunne hjælpe os til bedre at forstå og agere i denne situation – en tendens

Thorup med sit idéhistoriske *memory* forsøger at dæmme op for. Således kalder Thorup på en mere nuanceret analyse og en demokratisk tilgang til terrorisme som modsvar til en antiterrorisme, der reducerer, dehumaniserer og gennem en påstået nødvendig effektivering af antiterroristiske undtagelser og handlekraftig (mod)vold ender med at spejle den terrorisme, den bekæmper.

Kritikken af staten og dens måde at forholde sig til ikke-statslige voldsaktører forholder sig således primært til antiterrorismens diskurs – som et korrigerende bidrag til terrorismedebatten – mens staten som struktur ikke problematiseres grundlæggende hos Thorup. Samtidig lægges vægten i høj grad på, *hvordan* en antipiratdiskurs reartikuleres i en nutidig kontekst, mens der i mindre grad spørges til *hvorfor*. I sine imponerende værker om pirater placerer historiker Marcus Rediker kampen mellem pirater og antipirater i en kontekst af og samspil mellem globaliseringsprocesser, kapitalistisk ekspansion og populær modstand mod den sociale udbytning og undertrykkelse, der fulgte med disse udviklinger. På samme måde kunne piraten og antipiratens massive genkomst i vor tid vel meget vel læses inden for rammerne af en ny ekspansiv fase i den kapitalistiske globalisering og en global populær modstand mod den. Således bliver ikke kun piratterrorist parallellen interessant, men også alle de politiske aktører, som *ikke* italesættes i terrorismediskursen – i hvert fald ikke direkte – men som

bliver direkte påvirket af de juridiske undtagelser, som kampen mod terrorisme legitimerer.

Således kunne man ønske sig Thorups komparative øvelse åbnet mere op og sat ind i en bredere kontekst af globalisering, rasende (nu nok snarere rallende!) finanskapital og global krig, således at den massive genkomst af piraten som figur ikke blot blev afskrevet som en simpel populærkulturel beundring for det Thorup betegner den »sociale bandit«, men at den forstås inden for rammerne af en bredere globalisering/antiglobaliseringsantagonisme, og at reaktualiseringen af en antipiratdiskurs kan ses ud fra samme modsætningspar som et historisk svar på massiv politisk dissens fra forskellige populære (ikke)voldsaktører. *Pirater, terrorister og stater* synes ikke for alvor at bevæge sig hinsides dens ellers udmærkede parallelisering af en historisk antipiratdiskurs og nutidens antiterrorisme og op på et mere overordnet niveau og får således i nogen grad karakter af indledende øvelser til et større idéhistorisk projekt om antiterrorisme. Men som sådan er det måske også, ikke mindst i kraft af en omfattende liste med litteraturreferencer, et ganske udmærket og bestemt læseværdigt bidrag til en fortsat debat.

Ask Katzeff er cand. mag. i moderne kultur og medredaktør af Øjeblikket.